

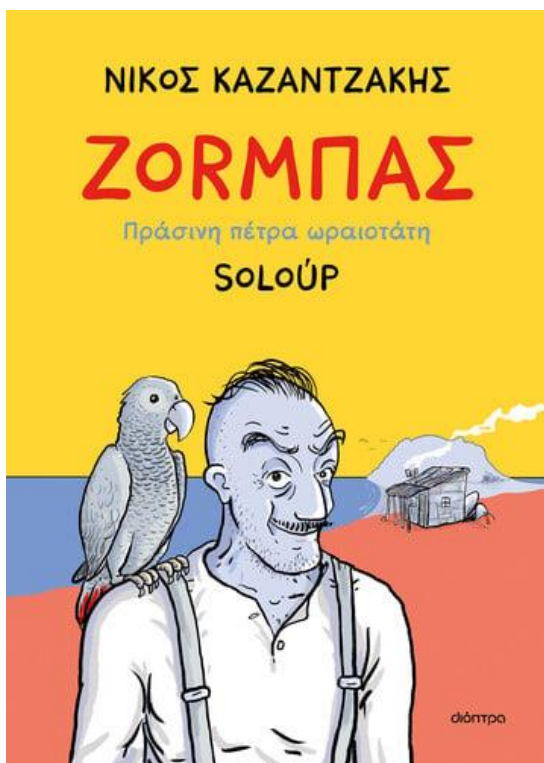
Zorbàs en còmic¹

Entrevista a Solóup

Elpidoforos Intzémelis

Traducció: Jaume Almirall

Arran de la publicació d'una nova novel·la gràfica de Solóup, *Zorμπάς, πράσινη πέτρα ωραιότητα* [Zorbàs, pedra preciosa verda], el periodista Elpidoforos Intzémelis va realitzar a l'autor una entrevista, publicada el 10 de març de 2024 a la revista electrònica de llibres i cultura diastixo.gr: <https://diastixo.gr/sinentefxeis/ellines/22081-soloup-sinentefxi-elpidoforo-intzempeli>

Solóup, *Zorμπάς – Πράσινη πέτρα ωραιότητα*, Αθήνα: Διόπτρα. 2024. 520 σελ.

Solóup, *Zorbàs – Pedra preciosa verda*, Atenes: Dioptra. 2024. 520 pàgs.

Solóup (Andonis Nikolópulos) és caricaturista polític i autor de còmics. És doctor en Tecnologia Cultural i Comunicació (Universitat de l'Egeu) i ha estudiat Ciències Polítiques al Pàndio. Fins avui ha publicat 14 àlbums de caricatures i còmics, l'assaig *Τα ελληνικά κόμικς* [Els còmics grecs, Topos, 2012], i la novel·la gràfica *Αϊβαλί* [Aivalí, Kedros, 2014], que ha estat traduïda al francès i al turc,² ha estat guardonada com a «Millor còmic» i «Millor

¹ S'observarà que, en el títol original, el nom «Zorbàs» presenta no la correcta grafia grega «Ζορμπάς», sinó amb una intrusa «r» llatina.

² I també a l'espanyol: vegeu *Αέρηδες – Torre dels Vents* 3, pàgs. 75-77.

guió» en els Premis Grecs Còmics 2015, així com amb el «Coup de Coeur 2026» en el XVII Festival Rendez-vous du Carnet de Voyage (França). El 2015 es va realitzar al Museu Benaki [d'Atenes] l'exposició *Aivalí – un viatge en el temps* (febrer-maig), la primera gran exposició de Grècia sobre un còmic que ha estat acollida en un museu, i ha estat de gira durant més de 400 dies per museus, galeries i biblioteques de tot el país. Soloúp ha dibuixat en directe, sobre l'escena (*live drawing*) acompanyant funcions musicals al Palau de la Música (2017), a la Fundació Stavros Niarkhos, a la Fundació Mikhalis Kakogiannis (2018) i en altres llocs. La novel·la gràfica *Zorbàs, pedra preciosa verda*, que publiquen les Edicions Dipotra, ens ha donat l'ocasió per a aquesta conversa.

¿Què us ha empès a escriure i a dibuixar en forma de novel·la gràfica un llibre sobre Zorbàs?

En la meua adolescència i els primers anys de vida universitària havia llegit la majoria d'obres de Kazantzakis. L'obra de l'escriptor, doncs, no m'era desconeguda, quan, des de Dioptra, em van fer la proposta especialment honorable de si m'interessaria treballar sobre alguna de les seves obres. I naturalment vaig escollir aquesta important obra, *Zorbàs*, perquè tots aquells elements mesclats del grotesc, de la tragèdia, però també de les qüestions filosòfico-existencials que crec que s'avenen amb el meu treball.

En aquest llibre firmeu els dibuixos però també els textos. ¿Com combineu aquestes dues coses?

El llenguatge dels còmics és el que, en la majoria dels casos, combina harmònicament la paraula i la imatge. Els dibuixos i els textos es troben en l'ADN dels còmics. No cal dir que especialment en el format de les novel·les gràfiques, per raons d'extensió però també de temàtica, una combinació tan potent també aconsegueix, moltes vegades, una superació narrativa en la lectura. Paraula i imatge no fan dos, com en matemàtiques, sinó moltes més coses en l'assimilació d'idees, sentiments i projeccions culturals. Més concretament, ara, en relació al meu treball, més aviat és primer la idea d'un tema i a continuació la tensió per construir-ne a poc a poc el guió que... m'aferren pel coll, i és així com acabo fent tant els dibuixos com els textos.

El relat de la vida de Zorbàs es fa amb una metàfora lliure d'una personalitat fascinant i complexa. ¿No és difícil l'equilibri entre realitat i imaginació?

La clau d'això la dona Kazantzakis mateix, que, mentre parla d'una persona real, Iorgos Zorbàs, ni per un moment no deixa que s'entengui que es tracta d'una biografia realista. Al contrari, escriu que «casa la veritat amb la mentida» de la narració, quedant-se com essència els pensaments i algunes converses de Iorgos, per constituir en la seva novel·la la figura literària d'Alexis Zorbàs. Rere les petjades de Kazantzakis mateix, doncs, també jo he intentat fer servir només com a punt de partida la imatge de Iorgos Zorbàs segons unes poques fotografies seves per construir la figura del còmic, tant com a imatge com també com a heroi de la narració concreta.

¿Què és el que fascina el lector quan obre un llibre de còmics?

La combinació de textos i dibuixos. Com que vivim en una època en què dominen les imatges, el maridatge dels textos amb aquestes resulta especialment atractiu en les històries il·lustrades.

Mentre llegia el vostre llibre, vaig marcar algunes frases i m'aturava per agafar un respir i gaudir-ne. ¿Hi ha tècniques i secrets perquè els lectors quedin fascinats?

Segur que, a més de l'instint i la inspiració, també hi ha trucs narratius que poden ajudar l'autor a obtenir del lector la sorpresa, la identificació, la càrrega afectiva. D'altra banda, és amb això, és a dir, la sintaxi semiòtica de la narració, que ja va ser l'objecte de la meua tesi doctoral, que treballo sistemàticament des de *Aivalí*. Així, quan veig que alguns assaigs narratiu d'aquesta mena donen resultat, continuo amb els llibres següents, el *Col·leccionista* (Íkaros, 2018), per exemple, i, el 2021, *La batalla de la plaça* (Íkaros, 2021), ampliant-los.

El relat visual s'assembla amb la representació cinematogràfica. ¿La vida, en canvi, no està plena d'infinites imatges?

Exactament, i això que dieu també explica fins a un cert nivell la cada vegada major difusió i l'èxit lector dels còmics i del format de les novel·les gràfiques.

Per tornar a Zorbàs, ¿fins a quin punt tenen relació amb la realitat o amb la imaginació els personatges reals del llibre?

Com ja us he dit abans en relació amb les intencions de Kazantzakis, la «veritat» i la imaginació en una narració imaginària són molt relatives. Al capdavant no té tanta importància com de realísticament representem un context espacio-temporal o les característiques de l'heroi, com el sentit d'aquest espai-temps o la construcció del caràcter i del pensament de l'heroi. Així, per exemple, en la novel·la gràfica del cas, els personatges reals, tal com se'ns han conservat en fotografies de Kazantzakis, de Iorgos Zorbàs o de Madame Hortense, han servit només com a punt de partida per als seus dibuixos. El pes ha recaigut més en la descripció dels personatges, dels seus pensaments i reaccions i, per extensió, en la seva interpretació visual.

¿Hi ha la possibilitat que en el futur torneu a escriure i a crear una novel·la gràfica inspirada en la prosa grega?

Naturalment que hi és, però tant aquesta vegada com amb *Aivalí*, això serà de la manera que heu vist. No m'interessa un resum visual d'un text literari ni un enfocament en els *highlights* [«punts culminants»] del llibre, que poc o molt els lectors esperen veure. M'interessa, al contrari, que els textos originals adquireixin un nou interès conversant amb ells, situant-los en diàleg amb altres textos o formes d'art, conformant així una obra nova, original i autosuficient.

¿Una novel·la gràfica pot influir positivament en els adolescents i els joves, perquè siguin bons lectors?

Els còmics no es creen per promoure la lectura en general, perquè com a gènere autònom es llegeixen com a tals, és a dir, com a còmics. Segons la meua opinió, és errònia la impressió general que el trasllat d'obres clàssiques a còmic, o alguns còmics que s'ocupen d'un determinat període històric, per ells sols portaren els joves més a prop de la literatura o del coneixement històric. Tal cosa no basta. Però un còmic ben fet, de manera anàloga a un llibre ben fet, pot obrir molts horitzons o fins i tot suscitar en aquell que llegeix motius per pensar.

¿Com se sentiria Nikos Kazantzakis, si fos viu i veiés que es convertia en novel·la gràfica el seu llibre *Vida i miracles d'Alexis Zorbàs*?

No podem saber com reaccionaria l'autor mateix, ni inventar-nos ara una resposta hipotètica que ens afalagués. Ara bé, havent estudiat tant l'obra com la correspondència de Kazantzakis i tenint presents els seus guions cinematogràfics, però també tot el que expressava a Prevelakis en relació al setè art, tinc la impressió que fins i tot ell estaria obert a un trasllat com aquest de *Zorbàs* a còmic.

Vinyeta de *Zorbàs*, pedra preciosa verda.

Va fer un bot. / «Hop! Hop! Hop! «Alçaaa!» / Cames i braços se li van tornar ales.